

JÄÄSKELÄISEN JÄSENPOSTI

2/ 2021

**Jääski-juuristen
tapaamiset tänä syksynä
Koriolla ja Karjala-talolla**

Haastellaan kylä- tapaamisissa ja livenä

Jääsken historiasta löytyy useita rajapyykkejä. Sellaisia ovat olleet 1741 sotaa seuranneet iso- ja pikkuvihan ajat samoin kuin suuret nälänhädän vuodet 1695-97. Tänä syksynä on päällimmäisenä mielessä ollut jatkosodan aika. Tulihan Jääskeä eniten koskettaneista jatkosodan vaiheista kuluneeksi tasan 80 vuotta.

Jalkaväkirykmentti kuuden eteneminen Jääskessä ja vihollisen vetäytyminen Vuoksen taakse ja rintaman siirtyminen kauemmas kannakselle avasivat evakossa olleille Jääsken asukkaille mahdollisuuden palata kotiin. Paluu oli kuitenkin karvas, sillä kotiinpalaajia kohtasi lohduton näky. Kaunis kaarisilta oli kappaleina Vuokses-
sa ja kirkosta olivat jäljellä vain palaneet jäännökset.

Myös tänä vuonna elokuulla oli mustanpuhuva reunus, kun saimme suruviestin Jääski-seuran perustajajäsenen, kunniapuheenjohtaja Toivo Lyyran kuolemasta. Toivon arvokkaasta työstä voimme olla kuitenkin iloisia, sillä hänen viittoittamalaan tiellä on yhdistyksen ollut selkeää jatkaa toimintaansa kuluneet vuosikymmenet.

Syksyn lehtien pudottua alkoi maaseudulla ennen vanhaan puhdetöiden aika. Naisväki kaivoi esille ompelukset ja muut käsityöt ja miehet teroitusta ja muuta kunnostusta vaativat työvälineet.

Enson harrastuselämästä ja vapaa-ajanviettotavoista saa hyvän kuvan lukemalla vanhoja Ylä-Vuoksi -lehtiä. Pimeää aikaa torjuttiin elokuvakäynneillä, yhdistysten kokoontumisissa ja käsityöpiireissä.

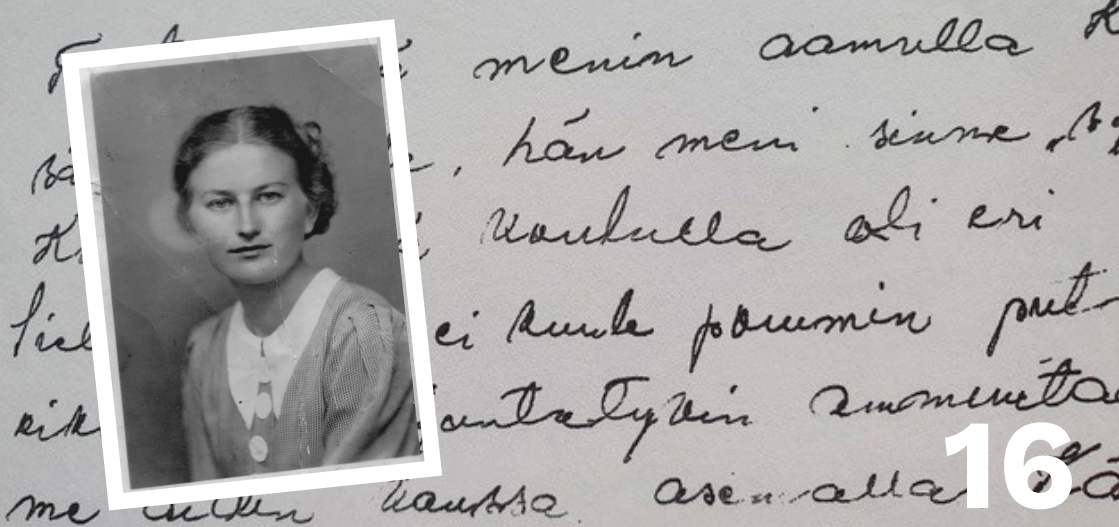
Myös meillä on tänä syksynä vihdoin mahdollisuus kokoontua tapaamaan toisiamme kasvokkain. Koriolla haastellaan kirkkopyhässä 28.11. ja Karjala-talolla 20.11. Myös hyväksi koetut virtuaalitapaamiset tietokoneella jatkuvat kylätapaamisten merkeissä.

Tavataan linjoilla tai livenä, toivottavasti molemmissa.

Lämminhenkistä ja leppoisaa syksyä kaikille Jääski-juurisille.

Kirsi

KIRSI JUURA
puheenjohtaja

Teema

JATKOSOTA

14
16

UUSI JATKOSODAN KESÄ -JULKAISU

VIENTON PÄIVÄKIRJAT
Liisa Pekkonen

SISÄLTÖ

UUTISIA

8

GRETA SKOGSTER-LEHTISEN
SUUNNITTELUITYÖT ESILLÄ
Riitta Mustonen

12

IMATRANKOSKEN LYSEON
YLIOPPILAAT TAPASIVAT

TARINOITA

24

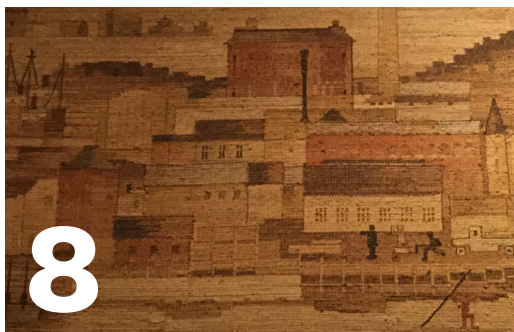
RUUMIINPESIJÄ-ANNIN TARINA
Erja Kaartinen

TAPAHTUMIA

34
36

JÄÄSKELÄISTEN KIRKKOPYHÄ
ja SYYSKOKOUS

KYLÄKOKOUKSET KÄYNNISTYVÄT

Jääskeläisen jäsenposti 2/2021

Julkaisija: Jääski-seura ry
Päätoimittaja: Kirsi Juura
Toimitus: Kirjoittajat
Painos: 700 kpl
Paino: Painotalo Westman, Kotka
Kansikuvassa Korian kirkko Kouvola. Kuva: Kouvola kameraseura/ Kouvola seurakuntayhtymä
Kuvat: Jääski-seura, Jääsken kuva-arkisto/Imatran kaupunginmuseo, Kouvola seurakuntayhtymä, Takamaan Vasama, kotialbumit
Jääski-seuran osoite: jassen.jaaski@gmail.com, Torikatu 6, 45100 Kouvola
Tietoa seurasta: www.jaaski.fi ja www.facebook.com/Juuret Jääskessä

Jääsken kirjojen tuuletukset jatkuvat

Jääski-seuran kirjoja tuuletettiin koronatauton jälkeen syyskuun ajan Lappeenrannan kirjastossa.

Kirjatuuletus jatkuu seuraavaksi Ruokolahden omatoimikirjastossa marraskuun ajan.

Joulutauon jälkeen Tuuletus siirtyy Joutsenoon ja Jääskeen liittyviä kirjoja ja lehtiä voi käydä lukemassa Joutsenon kirjastossa 2.1.2022. alkaen.

Esillä olevat kirjat ja lehdet ovat vain lukukappaleita, niitä ei lainata, mutta niitä voi valokuvata ja kysyä, onko kirjastossa mahdollista ottaa valokopioita.

Jääsken rippikirjat tallennettu

Jääski-seuran avustusten turvin Jääsken rippikirjojen tallennustyö on valmistunut. Riki 2 sisältää vuodet 1698-1709, noin 6 300 tietuetta. Rippikirja 4 on vuosilta 1753-1761 ja sisältää 1935 tietuetta. Jääsken rippikirja 1 (1692-1698) sisältää 4015 henkilötietuetta ja rippikirja 3 vuodet 1744-1753.

Jääsken rippikirjat ovat koko luovutetun Karjalan vanhimpia säilyneitä kirkonkirjoja.

Rippikirjat löytyvät: <https://katih.xamk.fi/Karjalatk>

NIMITYKSIÄ

Imatran uusi kaupunginjohtaja Ari Lindeman kävi ensivisiitillä

Imatran uutena kaupunginjohtajana aloitti 1.9. Kouvolasta kotoisin oleva kauppatieteiden maisteri **Ari Lindeman**. Hän on toiminut aiemmin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin tutkimuspäällikkönä.

Jääski-seuran puheenjohtaja **Kirsi Juura** kutsui Lindemanin ja hänen puolisonsa **Anu Jokisen** tervehdyskäynnille elokuussa. Yhdessä nautitun lounaan jälkeen Lindemanille luovutettiin Jääski-seuran uusi jatkosodan kestästä kertova julkaisu.

Mari Parkkinen Imatran uudeksi kirkkoherraksi

Imatra sai ennestään tutun kirkkoherran paimenekseen, kun **Mari Parkkinen** aloitti työnsä 1.7. Parkkinen sai papipisvihkimyksen vuonna 2010 juuri Imatran seurakunnassa.

Mari Parkkinen on taustaltaan radiotoimittaja. Vuosina 2011-2014 hän työskenteli papina Mikkelissä, sen jälkeen lähetystyössä Israelissa ja Palestiinassa 2014-2017. Hän on toiminut tutkijana Itä-Suomen yliopistossa 2016-2020. Mikkelin vs. seurakuntapastorina hän toimi 14.4.2021 saakka.

Parkkinen väittelee syksyllä Itä-Suomen yliopistossa teologian tohtoriksi. Väitöskirja käsittelee palestiinalaiskristittyjen hengellistä elämää jatkuvan konfliktin keskellä.

Kirkkoherran virka julistettiin auki, kun kirkkoherrana pitkään toiminut Arto Marttinen halusi omasta toiveestaan siirtyä seurakunnassa muihin tehtäviin.

Jääskeläisen Jäsenposti 2/2014

Juuret Jääskessä -JUHLA
9.-10.8.2014 Imatralla
ILMOITTAUDU MUKAAN!

Raakel Kuukan kuva tyttärestään Rebekasta komisti Jääskeläisen jäsenpostia vuonna 2014.

Rebekka Kuukka alias Yebojah Arto Nybergin haastateltavana

RAP-artistien kuumimpaan kärkeen kuuluvan Yebojahin eli **Rebekka Kuukan** sukujuuret ovat Lottolassa. Hänen äitinsä **Raakel Kuukka** tunnetaan yhtenä Suomen parhaista valokuvataiteilijoista. Kuukan kotitalo Kouvolan Muhniemellä toimii edelleen suvun koontumispaikkana.

Yebojah on ampaissut Suomen suosituimpien rap-artistien joukkoon. Hänen debyyttialbuminsa Perhosefekti julkaistiin syyskuussa. 26.9. hän oli haastateltavana Arto Nyberg -showssa. Haastattelun voi katsoa Yle Areenasta.

Imatran uusi kirkkoherra Mari Parkkinen toi lohdun sanoja surureunaiseen päivään.

Jatkosodan muisteluja Imatrankosken kirkon kupeessa

Jatkosodan syttymisestä tuli viime kesänä kuluneeksi tasan 80 vuotta. Jääski-seura halusi kunnioittaa tuota merkkipaalua ja julkaisi jatkosodan kesän taisteluista julkaisun. Julkistamistilaisuuden suhteen elettiin jännityksessä ihan viime metreille saakka.

Alunperin suunnitelmissa oli tehdä julkistus osana Imatra-päivän ohjelmaa 21.8. Edeltävällä viikolla koronatilanne realisoitui Imatralla kuitenkin niin pahaksi, että Imatran kaupunki päätti perua päivän vieton.

Näin jäivät toteutumatta sekä Jääski-seuran infopiste kävelykatu Koskenpartaalla että **Minna Raskisen** Koirien

Karjala -esitykset.

Kaupungin turvallisuuspäällikön kanssa käydyn keskustelun jälkeen todettiin kuitenkin, että Jatkosodan muistotilaisuus, joka oli suunniteltu pidettäväksi Imatrankosken kirkon puistossa, voidaan toteuttaa.

Tilaisuus alkoi kukkienlaskulla Karjalan itkuvirsi -patsaalle. Jääskentien portilta lähteneessä kulkueessa kulkivat seuran puheenjohtaja **Kirsi Juura**, hallituksen jäsen ja Imatran jääskeläisten vetäjä **Erja Kaartinen**, hallituksen jäsen **Tapio Suojapelto** ja Imatran kirkkoherra **Mari Parkkinen**.

Kirkon kupeessa pidetyssä tilaisuudessa

essa kanttori **Samuli Saarela** lausui Imatraan liittyviä runoja ja lauloi Imatraan liittyviä lauluja.

Julkaisun esitellyt seuran puheenjohtaja kuvasi päivää sanoen sillä olevan surureunuksen, paloihan Jääskentien kirkko perustuksiaan myöten juuri samaisena päivänä 21.8., tasan 80 vuotta sitten.

Tilaisuus päättyi kirkkoherra Mari Parkkinen kauniiseen ja lohdulliseen

puheeseen.

Pieni sadekuurokaan ei haitannut lämminhenkistä tilaisuutta.

Tilaisuudesta tehtiin taltiointi, jonka voi katsoa osoitteesta:

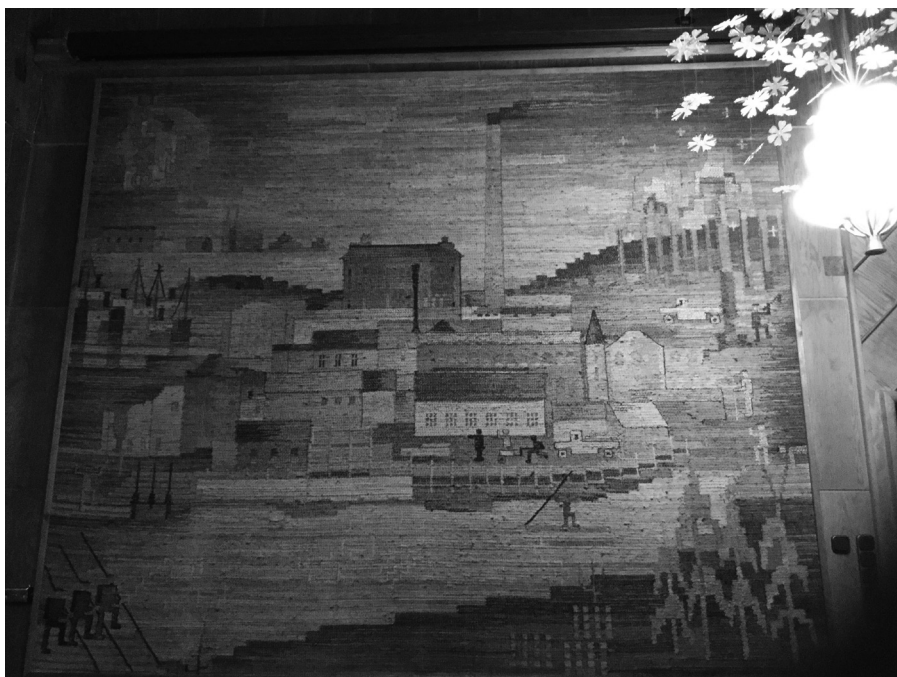
www.youtube.com/Jaaski-seura

Kanttori Samuli Saarela lausui runoja ja lauloi Imatrasta kertovia lauluja.

Kukkienlaskukulkue lähti Jääskentien portilta.

Arvokkaat messukasukat pääsivät esille Joutsenon kirkon juhlassa

TEKSTIILITAITEILIJA GRETA SKOGSTER-LEHTISEN SUUNNITTELEMA TEKSTIILITYÖ KUVAA ENSON TEHTAITA. JOUTSENON SEURAKUNNALLE VALMISTETUT MESSUKASUKAT PÄÄSIVÄT KÄYTTÖÖN JOUTSENON KIRKON 100-VUOTISJUHLASSA.

TEKSTIT RIITTA MUSTONEN KUVAT RIITTA MUSTONEN JA TIMO ROSQVIST

Pari vuotta sitten olin eräässä kokouksessa Imatran Honkapirtillä. Juhlasalin seinää koristi upea kuvakudos, jonka esittämä tehdas näytti kovin tutulta. Enson tehtaathan ne siinä!

Kävi ilmi, että tämä tekstiiliteos oli kuuluisan tekstiilitaiteilija **Greta Skogster-Lehtisen** tuotantoa ja ilmeisesti pelastettu sodan jaloista Imatralle.

Toisen kerran Gretan työt tulivat vastaan Joutseno-lehdessä tänä syksynä. Jutussa kerrottiin, että Joutsenon kirkko täytti 100 vuotta, ja juhlan kunniaksi kirkkoherra **Tero Kalpio** ja kappalainen **Sirpa Kiviniemi-Rosqvist** olivat pukeutuneet kirkon valmistumisvaiheessa hankittuihin Greta Skogster-Lehtisen suunnittelemiin messukasukoihin. Juhlamesussa saarnasi piispa **Seppo Häkkinen**.

- Kasukoiden kirjailut ovat loistokunnossa, kuten myös sametti. Kiitos hyvien materiaalien ja Greta Skogster-Lehtisen loistavan käsityön, kehuu Sirpa Kiviniemi-Rosqvist.

Myös Imatran Kolmen Ristin kirkossa voi ihailla Skogster-Lehtisen kirkkotekstiilejä.

Ensossa toimi ennen sotia Skogster-Lehtisen taidekutomo. Siellä oli 24 kutojaa ja värjäämö. Kutomossa valmistettiin vuonna 1937 tekstiilejä muun muassa Pariisin maailmannäyttelyyn.

Greta päätyi Ensoon, kun hän tuli neuvottelemaan Enson tehtaiden pääkonttoriin tulevista tekstiileistä ja tutustui johtaja **William Lehtiseen**. Tästä tuli myöhemmin hänen aviomiehensä. Vuonna 1968 Lehtiset perustivat Greta

ja William Lehtisen säätiön kulttuurin tukemiseksi.

Gretan elämäntyöstä on ilmestynyt **Päikki Prihan** ja **Leena Svinhufvudin** kirjoittama kirja "Tekstiilitaiteilija Greta Skogster-Lehtinen". Se kokoaa yksien kansien väliin Gretan ainutlaatuisen mittavan ja historiallisesti merkittävän elämäntyön. Greta ja William Lehtisen säätiö on tukenut kirjan julkaisua.

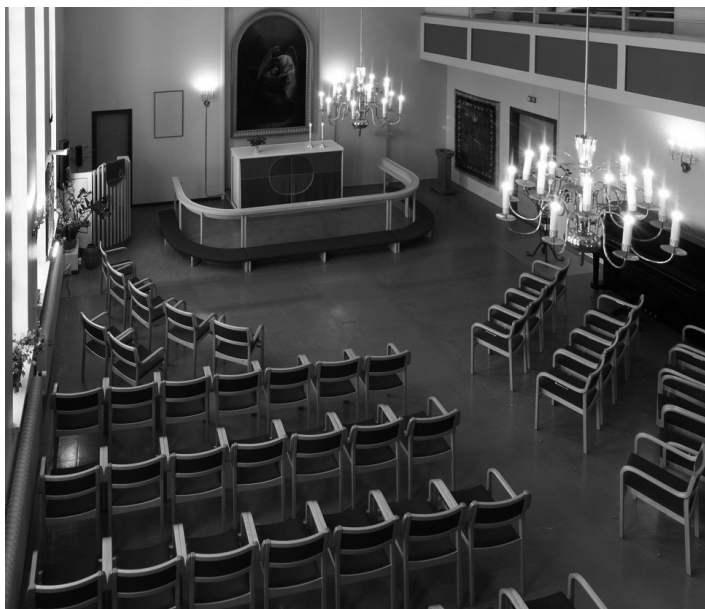
Imatran Teppanalassa sijaitseva Honkapirtti on saanut uudet omistajat. Stora Enson kerhorakennus on myyty imatralaislähtöisille **Toni** ja **Maija-Leena Oinoselle**. Alun perin Honkapirtti valmistui 1934 Outokumpu Oy:n kupari- tehtaan kerhoksi.

Lähteet:

Greta ja William Lehtisen säätiö
www.gretajawilliamlehtinen.fi
Joutseno-lehti 23.9.2021

Kirkkoherra Tero Kalpio vas., kappalainen Sirpa Kiviniemi-Rosqvist ja piispa Seppo Häkkinen pukeutuivat Joutsenon kirkon valmistumisvaiheessa hankittuihin messukasukoihin.

Kuva: Kouvolan kameraseura/ Kouvolan seurakuntayhtymä

Korian kirkon penkit korvattiin tuoleilla 2017. Tuolit mahdollistavat erilaisten tilaisuuksien järjestämisen ja kirkkosalin monipuolisen käytön.

Korian kirkko on vireä seniori. Syksyllä tulee kuluneeksi 70 vuotta peruskiven muuraamisesta.

Jääsksen seurakunta lakautettiin valtioneuvoston päätöksellä 1948. Seurakunnan viimeisen kirkolliskokouksen yksimielinen päätös oli, että seurakunnan omaisuus käytettäisiin Korian kirkon rakentamiseen Elimäelle, jonne pääosa seurakun-

nan jäsenistä sijoitettiin.

Tuomiokapituli määräsi kuitenkin Jääsksen seurakunnan varoja koskevan asian Valtioneuvoston päätettäväksi, joka päätti myöntää omaisuudesta Elimäelle 1,5 miljoonaa markkaa rahana ja 500 000 markan edestä obligaatioita.

Elimäen kirkkovaltuusto käynnisti kirkkoherra **Kaarlo Hyskeen** johdolla rakennustyöt Koriassa 1950. Alun perin tarkoitus oli rakentaa vain seurakuntatalo. Hankkeen rahoittamiseksi Elimäen ruotsalaisen tukikummitun Ovensjön seurakunta lahjoitti 48 000 markkaa. Lisäksi seurakunta laittoi pystyyn tukki- ja rahankeräystalkoot, jotka tuottivat yli 800 tukkipuuta ja 240 000 markkaa. Korian Pioneerirykmentti suoritti kirkon perustamistyöt ilmaisena harjoitustyönä.

Rovasti Kaarlo Hyske muurasi peruskiven kirkon alttarin paikalle varattuun syvennykseen 20.10.1951 ja seuraavan vuoden helmikuussa kirkkovaltuusto otti vastaan teknisesti valmiin Korian kirkon ja seurakuntasalin.

Korialle siirrettiin Enson kirkkoa varten hankitut uushopeaiset ehtoollisastiat, 100 kappaletta hopeisia erikoispikareita ja Enson papin käytössä olleet pieni ehtoollismalja ja öylättilautanen. Korian kirkon historiikki kertoo, että Jääsksen kirkon kello sijoitettiin väliaikaisesti Korian kirkon

kellotorniin, kunnes sinne valmistuivat omat kellot.

Korian kirkon vihki käyttöön Mikkelin hiippakunnan piispa **Martti Simojoki** 24.2.1952. Vihkimistilaisuudessa kirkko oli ääriään myöten täynnä.

Kirkkoa on kunnostettu Elimäen ja Kouvolan seurakuntien toimesta useita kertoja. Vuonna 1990 kirkkoon hankittiin uudet urut sekä uusittiin kirkkosalia, alttaria ja saarnastuoli. Samalla kertaa kirkkoon hankittiin uudet kirkkotekstiilit, parvien kaiteet korotettiin ja kirkon kellojen soitto automaatioitiin. Vuonna 2017 Korian kirkkosaliin vaihdettiin vanhojen penkkien tilalle tuolit.

– Etsimme uusia toimintatapoja Korian alueella ja haluamme tavoittaa uusia ihmisryhmiä. Monipuolinen tila antaa osaltaan mahdollisuuden kokeilla uutta, kertoo Elimäen seurakunnan kirkkoherra **Kirsi Hämäläinen**.

Jääsksen kirkkopyhää vietetään Korian kirkossa 28.11. Asiasta lisää Tapahtumat-sivulla.

Paavo Suikkari soitti Jääsksen papin vellikelloa 2004, kun Jääskijuuriset kokoontuivat jumalanpalvelukseen Jääsksen kirkkomaille. Nykyisinkin kelloa lainataan Korian kirkosta Jääski-seuran tilaisuuksiin kutsumaan väki koolle.

Ylioppilaat kokoontuivat Imatralla

IMATRANKOSKEN LUKIOSTA VUONNA 1956 VALMISTUNEET
YLIOPPILAAT TAPASIVAT. KYÖSTI TOIVONEN KERTOI JÄÄS-
KEN JA IMATRANKOSKEN KIRKON HISTORIASTA.

TEKSTI JA KUVAT KERTTU LAMPINEN

Me olemme siis vuoden 1956 ylioppilaita Imatrankosken lyseosta. Koulussa oli matematiikka- ja kieliluokat A ja B ja meitä abiturientteja oli 25.

Syyskuussa tapasimme toisiamme Imatralla. Ryhmässämme on myös Jääskestä kotoisin olevia henkilöitä, kuten **Kyösti Toivonen, Ritva Pekonen o.s. Miikki** ja **Ritva Pitkänen, o.s. Kor-te**. Itse olen henkisesti rautjärveläinen, Ilmeen kylällä lapsuuteni viettänyt ja siellä kaksi viikkoa kouluakin käynyt. Sitten tuli lähtö ja kaikki jäi.

Kaikki tunsimme olevamme yhtä ryhmää ja olemme kokoontuneet koulun päättymisen jälkeen noin 10 kertaa. Ensimmäisen kerran kokoonnuimme 1981, kun lakituksesta oli kulunut 25 vuotta. Kyösti järjesti silloin hienon juhlan Messilässä, oikein ”seitsemän sortin illalliset”. Sen jälkeen olemme olleet vuoroin Imatralla, Helsingissä ja Lahdessa. Kun vierailimme Hollolassa toistamiseen, niin teemana oli keskiaikainen juhla. Kyllä Kyösti hallitsee nuo tarinat, niin mahtava muisti ja elävä kerronta.

Tuorein tapaamisemme nyt syyskuussa alkoi Imatran kulttuuri-keskus Virrassa.

Veikko Puska kertoi diakuvien avulla Imatran historiasta 1950- ja 60-luvuilla. Siellä oli paljon tuttuja paikkoja kaikille. Illalla Ruokolahden Salosaassa saimme kuulla paljon muistoja toinen toisiltamme.

Muistelimme, kuinka ruotsin kielen opettaja **Eine Rönkä** oli hyvin hyvä pedagogi, tiukka, mutta silti huumoria

ymmärtävä. Kerran hän jylisi ankarasti meille, kun emme kukaan viitanneet: ”Te neljäkymmentä tyhjää jauhosäkkiä vain istutte siellä”.

Lukioaikana pidettiin konventteja, joissa sai tanssia. Hauskaa oli ja niistä jäi koko elämän ikäisiä muistoja. Vanhojen tanssit olivat oikeasti vanhojen mukaisia ja penkkariajelut tehtiin vielä hevospeleillä. Juuri opettaja Rönkä oli kieltämässä ne seuraavana vuonna, koska tiet hiekoitettiin ja hän oli niin eläinrakas, että sääli hevosia.

Lauantaina kokoonnuimme Imatrankosken kirkolle ja kävimme viemässä kukat muistopatsaalle. Kyösti kertoi

”TE NELJÄKYMMENTÄ
TYHJÄÄ JAUHOSÄKKIÄ
VAIN
ISTUTTE SIELLÄ”.

portin alla Jääskestä hyvin paljon. Kirkossa saimme lisää tietoa vanhoista alttaritauluista ja esineistöstä. On hyvin surullista, että kirkko on pois käytöstä, eikä sen kohtalosta tiedetä. Kiersimme

vielä lähellä olevan vanhan koulumme, jonka vieressä on tänä syksynä ovensa avannut uusi koulu. Sisälle ei koronan takia päästy.

Kokoontuminen päättyi lounaaseen ja päätimme, että jos vain kunto sallii, niin vielä tapaamme.

Jatkosodan kesä 1941 Vuoksenlaaksossa

JATKOSODAN ALKAMISESTA TULI KESÄLLÄ KULUNEEKSI 80 VUOTTA. JÄÄSKI-SEURA JULKAISI MARTTI MONNON TUTKIMUKSIIN POHJAUTUVAN JULKAISUN KESÄN SOTATAPAHTUMISTA JÄÄSKESSÄ.

TEKSTIT KIRSI JUURA KUVAT JÄÄSKI-SEURA

Kesällä 1941 käytiin Ensossa ja Jääskessä rankat takaisinvaltaustaistelut, jotka kulminoituivat Jääsksen kirkon paloon ja Jääsksen sillan tuhoutumiseen.

Jatkosodan syttyminen 25.6.1941 näkyi ja tuntui koko Vuoksenlaaksossa heti sodan alkuvaiheissa ja sotaan valmistautumisena jo aiemmin. Mitä tapahtui noiden kolmen kuukauden

aikana Ensossa ja Jääskessä, sitä avaa Jääski-seuran uusi julkaisu.

Martti Monnon ja Kirsi Juuran kokoama julkaisu kertoo päivä päivältä, miten joukot ja tapahtumat etenivät Jääsksen maaperällä kesä-heinä-elokuuussa 1941. Runsas kuvitus ja karttapiirokset avaavat sodan kulkua elävästi.

Martti Monto on kerännyt tiedot sotatapahtumista eri lähteistä, muun muassa eri joukko-osastojen sotapäiväkirjoista.

Martti Monto tunnetaan Vuoksenlaakson alueen sotahistorian syväosaajana, jonka luentoja on kuultu muun muassa Imatran kaupunginmuuseon luentosarjoissa ja Jääski-seuran tilaisuuksissa. Nyt luentojen anti on myös luettavissa myös Jääski-seuran julkaisemana julkaisuna.

- Luentojen poikimat pyynnöt jäseniltä olivat pontimina, kun kävimme tänä vuosisadan kuumimpana kesänä kokoamaan julkaisua "kesätöinä", kertoo aineistojen kokoamisesta vastannut Jääski-seuran puheenjohtaja.

- Itse istuin hellettä paossa Luumäellä ja lähettelin valmiita sivuja Martille Teppanalaan tarkastettavaksi ja täydennettäväksi. Ja sieltä niitä sinkoili takaisin, hän kuvaa.

Martti Monto puolestaan teki kirjoitustöitä Imatran Teppanalassa, Monnonmäellä.

Hänelle sota oli tullut lähelle jo elämän alkumetreillä.

- Miut oli viety turvaan sodan jaloista 10-viikkoisena. Myöhemmin pikkupoikana korvaani pisti, kun kylällä ihmiset ja sukulaiset puhuivat ihmisistä vainaina.

Oli Evert-vainaa ja Kosti-vainaa ja eno-vainaat. Joskus vähän isompana selvisi, että miehethän olivat ne samat, jotka Jatkosota -julkaisun ensimmäisessä kuvassa istuivat rivissä, Martti muistelee.

Kyse oli tammikuussa 1941 kertausharjoituksiin Immolaan kutsutuista miehistä. Heistä Martin isä palasi sodan jälkeen takaisin kotiin, Kosti Monto ja monet muut eivät.

- Muistan, kuinka lentokoneet tulivat Ensosta ja mentiin siskon kanssa pöydän alle piiloon, Martti kertoo omakokemuksiaan.

Aikuistuttuaan Martti alkoi selvittää sotatapahtumia.

Suomen ja Neuvostoliiton välinen talvisota oli ollut kohtalokas Jääsksen pitäjälle ja sen asukkaille. Pitäjä jäi lähes kokonaan Neuvostoliiton puolelle.

Uuden sodan uhka oli väreillyt ilmassa ja kesäkuussa 1941 Suomi huomasi olevansa jälleen sotatilassa. Puna-armeija oli pureutunut vahvasti asemiinsa Karjalan kannaksella. Jääsksen ja Enson alueilla sillä oli vastassaan eversti **Aaro Pajarin** komentama 18. Divisioona ja sen oikealla siivellä hyökkäävä Jalkaväkirykmentti JR6, jota johti eversti **Ekman**. JR 6lla oli aivan ratkaiseva rooli Jääsksen takaisinvaltauksessa.

Suomalaiset joukot lähtivät valloittamaan menetettyä Karjalaa takaisin ja kannaksella ensimmäisenä lähdettiin valtaamaan Ensoa ja Jääskeä takaisin.

Julkaisua voi tilata Jääski-seuran verkkokaupasta www.jaaski.fi/kauppa. Hinta 20€ + postimaksu.

Takaisin Jääskeen, takaisin kotiin

TEKSTIN STILISOINUT LIISA PEKKONEN KUVAT VIENON KOTIALBUMI JA SA-KUVA

JATKOSODAN ENSIMMÄISENÄ SYKSYNÄ RINTAMA ON VETÄYTYNUT SYVEMMÄLLE ITÄÄN JA NUORI VIENO PEKKONEN PALAA JÄÄSKEEN JA PÄÄSEE TÖIHIN JÄÄSKEN ESIKUNTAAN. POMMITUSTEN JÄLJET OVAT RUJOT, MONI YSTÄVÄ ON KAATUNUT TAI RINTAMALLA, MUTTA KOTONA YRITETÄÄN PALUUTA ARKIASKAREISIIN.

Olen Vieno, täyttänyt juuri 23 vuotta.

Vuosi 1941 on pian muistojen joukossa. Paljon on tapahtunut tänä vuonna. Sota jatkuu edelleen maailmassa ja Suomesakin on taas sota. Mutta yksi suuri toive toteutui tänä vuonna, pääsimme takaisin kotiin Jääskeen ja se merkitsee äärettömän paljon. Viime vuonna tähän aikaan olin Helsingissä, ja itkin ettei ollut kotia, mutta nyt se on todellisuus. Kunpa jaksaisi aina tuntea kodin arvon, ja kiittää Jumalaa että saimme takaisin sen minkä olimme kadottaneet. Ei meitä täällä kotona ole tällä kertaa kuin isä, Eila, Anja, Heikki ja minä.

Olin tammikuussa vielä Helsingissä ja tammikuussa lähdin kotiväen luokse Hinnerjoelle. Sieltä lähdin **Maiju**-sisaren kanssa maaliskuun 2. päivänä lottatöihin. Lottatöissä olin seitsemän kuukautta yhtämittaa käymättä välillä lomallakaan. Syyskuun lopulla tulin tänne vanhaan hyvään Jääskeen ja täällä olen ollut loppuvuoden. Tässä sodassa on jo kaatunut aivan naapureita m.m. **Kusti (Keltasen August)** ja **Papinniemen Väinö**. Kuurmanrannalta **Seppälän Toivo** ja **livanaisen Heikki** kadonnut. Myöskin on muualta muita tunnettuja poikia kaatunut. Sota vaatii aina raskaat uhrit. Seppälän Toivon kaatuminen kävi minusta eri vaikeasti. Olin Toivon kanssa ennen täällä kotona ollessa hyvät toverit. En Toivoa nähnyt talvisodan jälkeen kuin kesällä 1940 junan rapuilla Joutsenossa.

Joulu lähestyy ja on tavallisia joulutöitä. Kirjoitin **Sannille** Viipuriin, jossa hän on lottatoissa varusteiden korjaushommassa, että ostaisi yleisostokorteilla kuivia hedelmiä. Kun Sanni tuli kotiin siivosimme ja paistoimme leipää, pullaa, torttuja, piimäpiirakkaa ja kakkua.

Sain Eilalta joululahjaksi Suomalais-Ruotsalaisen sanakirjan.

Uuden Vuoden päivänä Anno Domino 1942.

Vuosi taas vaihtui uuteen ja vanha on muistojen joukossa. Toivon tämän uuden vuoden tuovan meidän elämään ja kaik-

kien Karjalaisten elämään siitä korvausta, minkä he saivat kärsiä. Kai kodin takaisin saaminen tuo jotain virkistystä niille henkisille kärsimyksille, joita tämä heimo on saanut kantaa. Toisi tämä alkava vuosi nyt rauhan tähän myrskyiseen maailmaan ja kansat eläisivät rauhassa. Siis toivon tältä vuodelta hyvää itselleni ja kaikille muillekin.

En käynyt missään tänään. **Pellisen Marjatta** kävi meillä, hän kävi **Eilan** kanssa Kemppilänjärvellä Rautiolla, **Jyrkisen Eevin** luona. **Kotilaisen Liisa, Paavo, Yrjö** ja **Partasen Aarne** kävivät meillä. Luin tänään erään Venäjä kirjan, jonka nimi on Stalin ja Kumpp. Poliittinen kirja, jossa oli paljon tosiasioita, oli käännetty suomeksi 1931.(kirj. R.Coudenrove-Kalergi).

Nyt on hurmaavan ihana kuutamo että ihan paha tekee, kun katsoo ulos. Että tämä maailma voi ollakin niin syntisen kaunis. Ihana tosissaan on joskus tämä murheenlaakso. Ollapa nyt joku jonka kanssa voisi ihailla tätä satumaista, loistavaa Suomen talviyötä.

Kävin Virasojalla, rajatoimistossa. Näin paljon tuttuja joita en ole nähnyt evakko-reissulla. Näin m.m. **Kempin Sannia, Kuren Senjaa, Jukan Meeriä**. Meeri kertoi aikovansa mennä Helsinkiin konttorikursseille, (ent) **Ahtiaisen Hilkkää, Ahtiaisen Elviä, Jenny**-tättä. Sitten vielä oli autossa, jossa tulin Jääskeen, **Maltaan Väinö** ja **Räikän Eino**, ei tervehtinyt minua, eikä lie tuntenut, vai eikö tahtonut tervehtiä, jotka kai tulivat lomalle.

Virkkasin ikkunaverhoa. Päivällä oli äiti saada häämyrkytyksen. Äiti oli jo tajuttomana. Vein hänet eteisen lattialle pitkäkseen ja aloin hieroa. Säikähdin tavattomasti. En osaa kuvailla sitä kauhua, jota tunsin äidin ollessa tajuttomana. Luin 10 mk romaania "Mies vähittäismaksulla".

Niin tavattoman tylsää tämä elämä nykyisin, kun ei ole mitään työtä.

Sunnuntaina kävin lottaseurassa. Seura oli asemalla toimistohuoneessa. Otin siirron Majjulle sekä itselleni Jääskeen.

6.2. 42 Saan paikan Jääskes esikunnassa Ensossa. Kunpa osaisin toimittaa kaikki

Hävitet-
tyä Ensoa
21.8.1941

tehtäväni hyvin siellä tulevassa työpaikasani.

9. 2.42 Maanantaina aloitan esikunnassa töissä. Outoa tämä, kun kaikki ovat viisaita ja itse olen aika tompelli. En ole istunut kirjoituskoneen ääressä yhteen vuoteen. Minulla on huone yläkerrassa, esikuntapäällikön huone, kun esikuntapäällikkö käy yötä kotonaan. Esikunnassa ei ollut muita tuttuja kuin vääpeli **Laitinen**. **Näverin Laura** on muonittamassa, tunnen hänet kyllä aikaisemmin. Eevalasta on **Niemen Salme** täällä esikunnassa. Täällä on myös yksi kiva likka, neiti **Kalenius**. Hän on kansanhuollon puolella, hauska ja reilu on **Niemen Suomakin**. Lähdemme nti Kaleniuksen kanssa yhdessä sunnuntaina sankarihautajaisiin. Neiti Kalenius tuntee muuten **Aaren**. Ostin tänään Hopeapeilin ja romaanin "Pohjolan rapsodia".

Täytän täällä eräitä listoja, sain myös ensimmäisen palkkani, päivärahan 12 mk pv:ssä. Muuten palkkani on 700 mk/kk.

Kamala yö oli viime yö, sillä seinän takana olevat esikuntaherrat pitivät sellaista ääntä ja meteliä koko yön ettei nukkumista tullut mitään. Rammari soi koko yön. Jos saisin täältä vain jostain paikan, missä voisin olla yötä olisi se enemmän kuin

hyvä. Kunpa olisin yhtä etevä kuin täällä olevat.

20. 8. -42. Torstai, tänään tunsin tarvetta pitkästä aikaa kirjoittaa tähän mustakanteeseen. Paljon on tapahtunut siitä kun viimeksi tähän "kriivasiin". Tänään kirjoitin **Ristolle** vastauksen, minkälainen mies mahtaa olla tuo tuntematon Risto. Tulee pian lomalle, jos vain pääsee ja samalla käy tapaamassa minuakin.

Sain **Papinniemen Pentiltä** kirjeen samoin **Arposen Eliakselta**, niin hurjan kiva ja hyvä käsiala, ihan hämmästyin. Viikko takaperin lähti Elias lomalta. Hänestä oli vaikea lähteä, ymmärtäähän sen kun on monta kuukautta saanut olla siellä korpien kätköissä. Elias sanoi minulle lähtiessään "äläkä nyt oikein paljon riijaa". Ei hän sillä tietysti sen enempää tarkoittanut. Enkä minäkään sen suurempaa kaipausta tunne aivan vain toveria toisin sanoen reilua "kaveria" kaipaen.

Ostin viikolla täytekynän ja kirjoitin sillä nyt ensimmäistä kertaa. Ei tämä oikein sovi käsialalleni, mutta täytyi ottaa mikä oli saatavissa. Huomenna on Enson valtauksen vuosipäivä ja meillä on lafka osittain suljettu.

On mukava saada kirjeitä myös muilta

Enson tehtaas
21.8.1941

kavereilta, **Kekin Majalta**, **Paanasen Almalta**, **Kiurun Tyyneltä**, **Vitelin Ilmiltä**, **Laulajaisen Saimilta**, **Vehviläisen Reinolta** ja **Ojalaisen Helliltä**.

Vehviläisen Reino kirjoitti tulevansa ehkä lomalle kuukauden kuluttua, mitä teen sille äijälle, ei siinä muu taida auttaa kuin mennä sen kanssa pariiksi iltaa istumaan "väärrään taloon".

Viljanto kävi töissä juuri ja lähti pois. Jokohan minä sain nyt sen päähän matumaan etten rupea, en hyväksy hänen puoleltaan minkäänlaista hakkailua. Lähti juuri pois ja sanoi lähtiessään "hyvästi iäksi". Hulluja nuo ukkomiehet.

Illalla kävi vielä se metsänhoitoharjoittelija huoneessani, annoin pari tupakkaa, kun oli tupakantuskissaan, oli 10 minuuttia ja lähti pois.

Olen nyt sinuja rouva **Vahvaselän** kanssa, Anni - Vieno.

Sunnuntai, aamulla pakkasta ja hallaa. Äiti ja isä menivät **Antti**-enon (Arponen) hautajaisiin, Sanni oli jo aikaisemmin siellä. No ei uskoisi edeltäpäin koska on viimeinen hetki täällä. **Papinniemen Rauha** kävi kotonaan. Koko päivän kylmää, kävin poimimassa puolukoita jonkin verran.

Kävimme "Kahvimökissä" korvikkeella

Anni, **Marjatta** ja minä, meillä esikunnassa ei sitä ollut. Sataa parastaikaa niin että oikein lotisee. Olisi nyt poutaa niin, että saisi viljat korjuuseen, sekä perunat pois maasta. Tämä elämä on nykyisin niin tavattoman tylsää, illat ihan yksin olen täällä, eihän se ole ihmeekään. Olisi hauska toveri tyttö tai poika sillä ei ole väliä. Tai jos rupeaisi tosissaan opiskelemaan jotakin.

Lauantai, muonan pakkaus, Liisa ei päässyt kuin klo 12 jälkeen varastolle. Menin esikunnan autossa Laitisen tienhaaraan asti, kun ryssiä haettiin Kuurmanpohjasta.

Tiistai, sain Aare-veljeltäni kirjeen, olen Ailon töitä tekemässä. Tämä koko esikunta taitaa loppua pian, mistähän päin sitten saisi leipäpuun, sillä jostakin se joka-päiväinen leipä on saatava.

30. 9. -42. Keskiviikko, olin tänään taas koko päivän Ailon töitä tekemässä. Omat ovat saaneet olla, vaikka niilläkin olisi kiire saada edes lähetyksistä viedyksi varastokirjaan. Sain Vehviläisen pojalta kirjeen. Kirjoitti menevänsä Poriin lomansa aikana, kun siellä on yhdellä hänen "ystävällään" kämpä, mihin hän pääsee sisään. Minä nääs kun kirjoitin etten voi tuoda miesvieraita asuntooni, ja tietysti hän kuvitteli, että veisin asuntooni hänet ilman vaihteita.

Menkööt minun puolestani vaikka Porin taakse!

1. 10. -42. Torstai, Anni, Marjatta, **Harti-kainen** ja **Ojala** sekä **livosen** poika kävivät talkoissa sot. hall. piirin kanssa, jossain ylipuolella, luutnantti **Linderos** oli kysynyt mihin se herttainen neiti, joka aina hymyilee, oli jäänyt, oli kaiketi tarkoittanut minua. Kunnanpäälikkö ei laskenut minua menemään, täytyi olla taas Ainin töissä. Sapettaa ihan kun omat työt seisovat sekä niilläkin olisi tulimmainen kiire.

Sunnuntai, kaunis päivä, kävin linjalla marjassa. Isä, Eila, Heikki ja Anja korjasivat viljoja. Kirjoitin Papinniemen Pentille kirjeen vielä tässä iltapuheella. Sain ”Ristolta” kirjeen, tulee lomalle ja käy täällä Ensosakin. Ei nyt juuri lopetan tänä iltana kaikki hommat ja käyn koisaamaan. Enso elää ja tuo Enson nuoriso elää, tuolta alhaalta kuuluu yhtä mittaa naurua ja kenkien kopiinaa asfalttiin.

Maanantai, tein jakolistoja ja vein varastokirjaan viimeisen lähetyksilistan. Katselin Enson iltaelämää ikkunastani. Ojanen kulutti kenkiensä pohjia paljon ainakin kahden tunnin ajan marssi tuolla tiellä, mutta aina kun hän tuli kohdalle vetäydyin ikkunasta kauemmas. Lähtisinkö hänen kanssaan kävelylle? En ikinä.

6. 10. -42. Tiistai, tavanomaisia tai ei sentään tavallista. Päämajan herrat kävivät tarkastuksella, kivoja setiä, toinen oli vähän sellainen veijari. Puusta katsoen kaikki oli hyvin. Saisi jättää koko muonahommat sikseen se olisi kaikista paras. Viime lähetyksilistat oli kaikki viemättä tileille, kun olen tehnyt Ainin töitä. Kävin ostamassa Toropaiselta Enson valtausjuhlan kuvia.

Keskiviikko, tein taas Ainin töitä. Anni ei ollut töissä ensinkään, ei kotona uutta kotihengetärtä ohjaamassa. Kengät toin suutarista ja korkkimatto laitettiin niiden pohjiin. Ja lysti maksoi 65 mk.

Lauantai, muonanjako. Ojanen sanoi että minulla on komea vartalo, tarkoitti tietysti kaunis, sanoi vielä että saisin olla ylpeä siitä, sanoin mitäpä niistä turhista. Oli ihan pimeä ennen kuin olin kotona.

Keskiviikko, viime yö oli ihan kamala, kun hammasta särki ihan lakkaamatta. Aamulla en jaksanut mennä töihinkään. Kuumetta oli ja niin paha olo. Nyt tällä kertaa olisi jo parempi, vaan poskeni on kohonnut. Äsken kunnanpäälikkö kävi ja kysyi voinko jäädä yksin. Kiva pappahan se on kun huolehtii, vaikka minua kohtaan hän on ollut aina hyvä.

Sunnuntai, tulin Ensoon n. klo 16. Kävin illalla ”Riston” kanssa kävelemässä. Ihana kuutamo. Ei hän yhtään lähennellyt. Ei yrittänyt suudella eikä edes kävelty käsikoukussa. Huomenna hän lähtee pois.

Maanantai, tavallisia töitä, olimme Anni, Marjatta ja minä arvioimislautakunnassa töissä.

Torstai, Lappalainen oli käynyt tänä aamuna varhain täällä, oli lomalta tulossa. Tavallisia töitä, (Ainin). Moisis haki muonaa. Kaalilaatikkoo, oli vähän vaihtelua tähän melko yksitoikkoiseen ruokajärjestelmään.

Perjantai, olin Annin kanssa arvioimislautakunnassa. Marjatta ei, päässyt kun konstaapeli Ojala oli Jääskessä. Illalla tein jakolistoja, sekä vähän käsitöitä, virkkasin yhtä pitsiä, kun sain lankaa. Muistelin tässä aikoja menneitä, enkä Häntä enää rakasta ainakin minusta tuntuu niin, on yhdentekevää missä hän on ja mitä tekee. En tosin enää koskaan voi rakastaa ketään, enkä halua mennä kenenkään kanssa naimisiin, minusta tuntuu kaikki miehet tavattoman tylsiltä ainakin tällä kertaa, en sitten tiedä onko tämä vain tilapäistä.

Lauantai, muonanjako. Satoi melkein koko päivän. Sitten klo 16 aikaan lakkasi. En olisi mennyt kotiin ensinkään, mutta Rautio (sotasaalismiehiä) meni Viipuriin ja menin hänen autossaan Kempin tienhaaraan. Oli ihan pimeä kun olin kotona, siinä klo 19. Pelotti vähän kun tulin sitä metsätaivalta. Se auto ajoi ojaan vielä Salo-Issakassa, onneksi ei kenellekään sattunut mitään.

Maanantai, tein viikkoilmoitukset ja jakolistat aamupäivällä. Iltpäivällä Anni, Marjatta ja minä olimme arvioimislautakunnassa. Ostin Eilalle lahjaksi vyön. Sitten ostin vielä kortit ja Tietojen kirjan 2. osan. 1. osaa en saanut sillä se oli lop-

Jääsken kunnantöimistössä on vilkasta, kun jääskeläiset palaavat koteihinsa. 17.9.1941.

punut.

Tiistai, Sanni tuli Ensoon ja meillä oli aikomus mennä leffa, mutta emme päässeet autoon. Kyllä meitä sapetti eri käskystä. Kävimme sitten **Henttosen Ainolla** kylässä. Tein Sannille oleskeluluvan kun häneltä oli jäänyt se kotiin. **Hännisen Eero** ja ylikonstaapeli **Ojala** ovat ylennetty luutnanteiksi.

Keskiviikko, olimme taas arvioimislautakunnassa töissä. Lähdin aikaisemmin pois kun viestimiehet hakivat paperipatjoja varastosta, ja minun täytyi tulla niitä antamaan. Minä en mene ensipyhänä kotiin, kun menemme mottitalkoisiin. Kävin elokuvissa Imatralla, siellä näytettiin ”Kuolnut mies rakastuu”. **Leivo** kävi pyytämässä minua ja lähdin kun sotasaalisauto lähti, eikä ollut sitä huolta kuinka sieltä pääsee pois, kun autot ovat tavattoman täynnä, ja juuri ja juuri on aina että ehtiikö autolle, useimmiten saa kävellä Ensoon. Leivo ”pihvasi” minut ja kävimme Osulassa korvikkeella. Olimme kyllä vähän kumma pari, mutta kun otti hurjan luonnon ja meni vain niin sillä hyvä.

Torstai, nyt illalla kävi kunnanpäälikkö täällä ja hän puhui vähän äidin ja hänen seurustelusta. Kysyi tiedänkö, miksi hän joskus katselee minua niin pitkään. Sanoin

että eihän sitä voi tietää, sitten hän alkoi kertoa hieman. Kai hän on äitiä joskus ihan vakavissaan rakastanut. Tietysti hän näkee minussa, tai muistaa minut nähdessään äidin. Ajattelin nyt on tulossa jotain erikoista, kun hän rupesi istumaan ja alkoi puhua. Kyllä se varmasti on vaikeaa jos tiet eroavat sen kanssa jota rakastaa. Tiedänhän sen omasta elämästä, kaikki muu tuntuu niin tyhjälle. Vaikka minä en Häntä enää kaipaa siten kuin joskus, ja voin elää varmasti ilman häntäkin, niin en sittenkään välitä miehistä.

1. 11. -42. Sunnuntai, aamulla ½ 8 lähdettiin mottimetsään. Olin **Javanaisen** ja rouva **Javanaisen** sekä rva **Kukkosen** porukassa. Klo 14.30 tulin takaisin esikuntaan ja olin melko poikki. Emännät eivät olleet laittaneet mitään ruokaa. Anni keitti kaurapuuroa ja paistoi perunoita. Eilen kun tulin huoneeseeni niin Ojala piti Marjatan kaulasta kiinni. Niin se leikki vähitellen kehittyä.

Kyllä se motti otti lujille, luulin että kädet eivät enää yhtään jaksa sahata ja jalat nehan olivat ihan poikki. Mutta tehtyä tuo tuli.

Keskiviikko, tänään taas täytin vuosia, niin sitä ihminen vanhenee huomaamatta, mutta takana ikä eletty on ainoa lohdutus vain. No onhan taas vuosi aikaa ennen kuin

vanhettuu yhä enemmän. Illalla tein ylitöitä niistä Ainin töistä. Nyt vihdoinkin se arvioimislautakunnassa juoksu loppuu.

Torstai, tänään tein omia töitä. Hartikainen eroaa, kuinkahan tämä esikunta rupeaa luistamaan. Annoin Ojalalle tupakkaa yhden laatikon etukäteen.

Lauantai, muonanjako. Meinasin valan jäätyä ja palettua varastolla. Menin Moision autossa kirkolle asti, siitä kävelin kotiin. Eräs kersantti tuli Kaplaalle ja tulin hänen kanssaan. Olin kotona klo 17.30. Tänään sain kunnanpäälliköltä 500 mk siitä hyvästä, kun olen tehnyt niin paljon siirtoväen huollon töitä. Tosin olen tehnytkin, niin että omat työt ovat jääneet ihan sivuseikaksi. Meidän saavat yhden lehmän, mutta eivät tienneet siitä lainkaan.

Maanantai, Eine soitti, lähdemme elokuviin tällä viikolla. Anni ei ollut töissä. Hartikainen lähtee pois ja suurin osa hänen töistään joutuu minun niskoille. Kunpa kunnialla selviäisin niistä.

Tiistai, päiväraha päivä. Äiti kävi Ensossa, vein hänet korvikkeelle. Eine tuli Ensoon ja menimme elokuviin. Kinossa oli filmi "Aunulie". Meidän täytyi kävellä, kun auto ei tullut Ensoon ensinkään.

Lauantai, ostin puserooni nappeja sekä Hopeapeilin. Menin esikunnan autossa kirkolle asti.

Sunnuntai, **Hatakan Bertta** kävi meillä. Kävin Öhmannilla. Tulin kirkolle asti pyörällä, mutta tie oli tavattoman liukas, jätin pyöräni kirkolle.

Perjantai, illalla tein jakolistoja. Muona loppuu tämän kuun viimeisenä päivänä. Sitten jään luultavasti yksin, jos Marjatta lähtee pois, toivon viimeiseen saakka että kunnanpäällikkö muuttaa mielensä ja Marjatta saa jäädä.

Lauantai, muonanjako viimeisen kerran. Sain **Ellulta** kirjeen, kirjoitti niin kivasti. Menin illalla **Antti**-sedälle (Pekkonen) Käriniemeen. Sanoivat miksi en koko kesänä käynyt heillä. Koetin puolustella itseäni. **Hilda**-täti oli pahoillaan, kun **Kaisu** ja **Viljamkin** olivat siellä. Kävin yksin saunassa. Ihana kuutamo.

Sunnuntai, Hilda täti kävi postissa. Mummo paistoi lettuja ja minun piti syödä enemmän kuin jaksoin. Kyllä tuo mummo piti sitten hyvää huolta. Voita laitto kassiini salaa. Hilda täti pisti kukkuran lettuja ja voita.

Maanantai, Anni ei ollut töissä. Minulla oli uusi hame ja pusero päälläni. Ihastelivat niitä. Soitin kansanhuoltoon talon asioissa ja samalla olin myös Einen kanssakin puheissa. Olisi vielä pitänyt vastata Ellullekin vaan jääköön toistaiseksi. Ellu kirjoitti puhuttelusanaksi "O.H.R." eli Oma Hellästi Rakastettu, kirjoittaakohan hän kaikille friidulle siten, olisi jännä tietää. Tietysti, eihän hän sillä mitään tarkoita. Olisi se jänskää, jos Ellu pääsisi joulun aikaan lomalle, saataisiin taas vähän jutella ja minä tietysti väittäisin vastaan. On niin tavattoman yksinäistä, kun ei ole mitään syrjähyppyä, tässä unohtaa ihan tyystin hakkailun enemmän tai vähemmän jalon taidon.

Tiistai, tilasin kotiin Suomen Kuvalehden ja Kotilieden. Itselleni tilasin Hopeapeilin sekä ostin naisten almanakan.

Lauantai, olin taas Ainin töitä tekemässä. Läksin puoli kahden autossa kotiin.

Sunnuntai, ei erikoisempaa, olin kotona, meillä kävi **Jyrkisen Ristiina** ja Ensosta **Majanderin Martan** mies. Äiti, Anja ja Jussi tulivat Käriniemeen ja tulin heidän kanssaan, äiti kävi tuomassa minua Valleniuksen ojalalle asti. Kyllä tuo äiti on sitten kiva.

Maanantai, tavattoman kiirettä koko päivän. Kunnanpäällikkö ja ylikonstaapeli Ojala olivat Jääskessä kokouksessa. Tänään oli viimeinen päivä, että saatiin esikunnasta ruokaa. Palkkapäivä.

2. 12. -42. Keskiviikko, tein niitä yhteen-vetoja muonista. Kunnanpäällikkö oli Helsingissä. Aino ei ollut töissä. Kirjoitin Lappalaiselle kirjeen, jossa pyysin lähettämään esikunnasta saatua ruokailukorttia. Saisin onnellisesti nuo muonajutut pois päiväjärjestyksestä niin eläisihän taas. Neuloin lapasta.

6. 12. -42. Suomen itsenäisyyden 25 vuotispäivä.

Tähän Vieno päättää päiväkirjanpidon. Ainakin vielä tammikuussa 1943 hän on esikunnan tehtävissä, koska pöytäkirjassa 16.1.1943, joka on tehty Jääsken kunnan esikunnan luovutus-tilaisuudesta siviilihallintoon, läsnä olivat Antrean sot.hal.piirin puolesta hallintopäällikkö **Väinö Ovaska** ja adjutantti, vänrikki **Paavo Olkinuora**. Kunnan esikuntaa edustivat kunnanpäällikkö **Tommi Jyrkinen**, rahastonhoitaja **Anni Vahvaselkä** ja kanslia-apulainen **Vieno Pekkonen**.

Myöhemmistä vaiheista on tiedossa vain, että hän sairastui keuhkotautiin ja helteisen 1944 juhannuksen jälkeen evakkomatka kulki Lappeenrannan ja Mikkelin kautta Sysmään, jossa Vieno kuoli 25.7.44 ja hänet haudattiin 4.8.44 Sysmän hautausmaahan.

Kansallisarkiston sotapäiväkirjoista löytyy Antrean (Jääsken) Sotilashallintopiirin Esikunnan toimintakertomus, josta allaolevat tiedot on poimittu:

Jääsken Sotilashallintopiirin Esikunta aloitti 21.8.41 Tainionkoskella ja siirtyi 22.9.1941 Enson tehtaiden sairaalaan, jossa sillä oli 9 toimistohuonetta ja yläkerrassa asuinhuoneet.

Ruokailupaikka oli eri rakennuksessa, jossa oli myös keittäjien ja autonkuljettajien asuinhuoneet. Jääsken kunnanesikunta oli sotilashallinnon alainen kunnes siirtyi siviilihallintoon 1.1.1943. Luovutus-pöytäkirja tehtiin tammikuun puolessa välissä, kun kaikki asiat oli saatu selvitettyä. Palkka maksettiin siihen asti.

Kuntiin määrättiin arvioimislautakunnat, joiden tehtävänä oli alueille jääneiden sotasaalis- ja yksityisten omistamien tunnettujen ja tuntemattomien maatalouskoneiden ja -työvälineiden luettelointi, hinnoittelu ja maanviljelijöille luovutus.

Kansanhuoltoviranomaisten tehtäväksi jäi, paitsi palaavan siviiliväestön, myöskin kunnanesikuntiin ja puhdistusryhmiin kuuluvien sekä vartiomiesten ja sotavankien muonitus.

Lähteet:

Vieno Pekkosen päiväkirja

<http://digi.narc.fi/digi/slistaus.ka?ay=90232>.

Naisia lähdössä töistä Enson tehtailta. SA-kuva 18.6.1943.

LIISA PEKKONEN ent. JOHANSSON

Liisa on Jääski-seuran jäsenasioiden hoitaja ja innokas sukututkija.

Äiti: Taimi Pekkonen, ent. Jyrkinen o.s. Komi (1914-1986) syntyi ja varttui Jääsken Puujälkälässä.

Isä: Aarne (Aare) Pekkonen (1922-1967) Jääski, Ranssila

Isoäiti: Liisa Komi o.s. Sihvo (1875-1948) Jääski, Kaplahala

Isoäiti: Helena Pekkonen (Arponen), (1895-1982), Jääski, Salo-Lottola

Isoisä: Matti Komi (1851-1924), Jääski, Puujälkälä

Isoisä: Matti Pekkonen (1886-1971) Jääski, Käriniemi

Annin perhe. Ylärivi vas. poika Juhana ja tämän vaimo Siviä, tyttäret Saima ja Iida, poika Väinö. Annin vieressä Juhanan ja Siviän lapset Väinö ja Pauli.

Viimeiset palvelukset kaatuneille Jääskessä

ERJA KAARTINEN LUKI KIRJASTA SISUKKAASTA KUPPARI-MUMMOSTA, JOKA TALVISODASSA SIISTI KAATUNEETVIIMEISELLE MATKALLEEN. KIRJAN EDETESSÄ HÄN KAUHUKSEEN TAJUSI, ETTÄ KYSE OLII HÄNEN ISOTÄDISTÄÄN.

TEKSTI ERJA KAARTINEN KUVAT ERJA KAARTISEN JA SINI JURVAN KOTIALBUMIT

Lauri Palva, Kannaksen Armeijan Esi-kunnan sotilaspastori, sai Päämajasta 24.2.1940 käskyn ilmoittautua kaatuneiden huollosta vastaavaksi. Kaatuneet olivat ruuhkauttaneet Viipurin alueen huoltokeskuksen, eikä sinne voitu enää ottaa lisää ruumiita. Niinpä Palva sai tehtäväkseen perustaa kaatuneiden evakuoimiskeskuksen (KEK) ja sai heti vastuulleen 1500 metsiin kaatunutta sotilasta.

Jääskeen perustettavalle KEK:elle löytyi tilaksi Jääskien kunnan omistama kunnalliskoti Kotila. Siihen kuului asuinrakennuksen lisäksi riihi, sauna ja iso lato. Henkilöstöksi Palva tarvitsi kirjuritaitoisia toimistoon, karaistuneen naisen ruumiiden pesijäksi, miehiä jäätyneiden vainajien sulattajiksi ja kuljetusryhmään, muonittajia sekä ruumisarkkujen tekijöitä.

Kirjassa kerrotaan kuinka nuoria lottia ilmoittautui tehtävään, mutta Palvan mielestä vainajien huoltoon piti löytää rohkeaa, karaistunutta ja rivaakka nainen.

Poliisit tiesivät, että Punamäeltä Kuormanpohjaan johtavan tien varressa mäkitypyillä etelään päin mennessä oli punainen mökki. Siinä asui turski kuppari, ikää noin 60 vuotta. Jääskestä väki oli jo siirretty sisämaahan, mutta kupparimuori ei ollut suostunut lähtemään sotaa pakoon. Poliisit totesivat, ettei ole vielä kantamalla viety ja muutoin ei naista saa tuvasta ulos. Niinpä Palva meni mökin ovelle, koputti ja astui sisään. Sisällä odotti pienehkö, ikääntynyt nainen, joka luuli että sotilas oli lähetetty häntä siirtämään.

Palva kysyi naiselta: "Haluatteko lähteä minun kanssani sotilastehtäviin?" Tähän nainen yllättäen vastasi: "Jos

viette minut pohjoiseen, en lähde, mutta jos viette tuonne päin, mistä nytkin kuuluu kamala tykkien jylinä, niin olen valmis lähtemään vaikka heti."

Palva lupasi, että vie hänet verisiin tehtäviin luottaen, ettei hän pelkää suomalaisen sotilaan verta. Tähän nainen vastasi helpottuneena ja lähes iloisena: "Lähden, lähden."

Toiminta KEK:ssä alkoi 1.3.1940. Edellisenä yönä saapuivat ensimmäiset vainajia kuljettaneet hevoskuormat. Ruumiit purettiin riiehen luo taivasalle ja osa laitettiin latoon korkeaksi pinoksi. Jäätyneitä ja vääntyneitä ruumiita tuli joka päivä. Välillä niitä tuli niin paljon, etteivät kaikki mahtuneet sisälle, vaan niitä kasaantui myös pihalle. Riiehen lämmittäjillä oli kova työ pitää lämpö tasaisena, sillä liian kuumassa ruumiit olisivat alkaneet paistumaan. Riiehessä haisi veri, kun jäiset ja vääntyneet ruumiit sulivat lavereilla. Sulaneet ruumiit nostettiin pöydälle tarkistettavaksi ja pestäväksi. Vainajat riisuttiin ja koettiin tunnistaa tuntelevyjen perusteella, kellot ja sormukset suljettiin paperipusseihin. Vammat tarkistettiin ja pään alueen ruhjeet sidottiin, pahimmat kolut täytettiin "selstoffilla". Valmis vainaja nostettiin kuljetuslaatikkoon odottamaan kuljetusta kotipitäjäänsä. Pahasti ruhjoutuneen vainajan arkkuun kiinnitettiin lappu, jossa pyydettiin, etteivät omaiset avaisi kantta.

Tykit jylsivät kaiken päivää ja iltaisin Viipurista kantautui tulipalojen loimu. Ankara pakkas ja runsas lumi hankaloivat vainajien löytymistä ja kuljetusta. Työ kaatuneiden huollossa oli raskasta eikä voimia säästetty. Tunteet pyrittiin pitämään taka-alalla ja ajatus

Anni isänsäni hautajaispäivänä 23.10.1927

siitä, että joku jossain muualla saattaa tehdä vastaavan viimeisen palveluksen omalle läheiselle, auttoi jaksamaan.

Kirjassa Palva kertoo, että on mahdotonta kuvata, mitä KEK:in väki siimmässänsä tunsi. Vainajia riitti, eikä määrää saatu vähenemään, vaikka työtä tehtiin lähes tauotta. Usein työtä tehtiin vain neljän tunnin yöunilla. Riihellä työt loppuivat vasta, kun kaikki sulaneet oli käsitelty.

Lotta **Liisa Liesinen** kertoo kirjassa mieleen painuneesta hetkestä, jolloin hän käveli ensimmäistä kertaa taivasalla olleen vainajapinon ohi. Hän alkoi

vapista kauhusta.

”Riihestä tuli vastaan veren haju, pöydällä makasi puolialaston verinen vainaja silmät auki. Oli siellä väen mukana vanha ystäväni **Anni**-mummo, joka rutisti minua verisillä käsillään ja sanoi lohduttavasti: laps’ kulta, kyl myö selvittää.”

Anni-mummo sulki vainajan silmät ja Liisa ryhtyi sitomaan haavoja.

Jääskessä KEK:n toiminta loppui talvisodan päättymiseen ja käskyyn siirtyä Lappeenrantaan. Ladossa olivat 600 vainajaa kuljetettiin 16.3.1941 kuorma-autoilla ja junavaunuilla Suomeen. Myös kalusto tuotiin mukana. Sota-arkiston mukaan Palvan KEK huolsi 1091 kaatunutta.

Palva kuvaa Annin kuuluvan yhteiskuntansa vähäkisiin, mutta hän oli karjalainen nainen koko sydämehtään. Riihellä Anni oli palvelualtis ja todellinen johtaja, joka empimättä itse teki mieltä koskettavat vaikeimmat työt. Anni osoittautui tärkeäksi henkilöksi. Hän oli jämpi, ututtera ja opiksi työtovereille. Annia pidettiin nuorempien keskuudessa sijaisäitinä, häntä uskottiin ja häneen luotettiin. Annista tuli koko KEK:n kunnioittama äiti, Anni-mummo. Hän toimi pahimmissakin tilanteissa rauhallisesti, antoi tiukkoja ohjeita sekä myös kiitoksia ja halauksia. Anni työskenteli KEK:ssä toiminnan loppuun saakka 25.5.1940.

Anni-täti

Kirjassa esiintyvä Anni on isäni, **Yrjö Jurvan** täti, virkatodistuksen mukaan Anna Juhontytär Jurva. Myös perhepiirissä kutsuimme häntä Anniksi. Palvan kirjassa hänen sukunimensä on valitettavasti kirjoitettu väärin, Jurvanen.

Anni asui Jääsken Punamäessä isäni naapurissa. Anni työskenteli ennen sotaa kupparina, hierojana ja ruumiinpesijänä. Hän ei kaihtanut työtä, oli ahkera, palvelualtis ja työtä pelkäämätön. Annilla oli kahdeksan lasta, joista neljä selvisi yli lapsuusiän.

Anni oli pitkittänyt evakkoon lähtöään koska **Väinö**-poika oli kaatunut talvisodassa ja oli vielä hautaamatta. Väinö oli määrä siunata Jääsken kirkossa 17.3.1941, mutta rajan siirryttyä hänet haudattiin Imatran sankarihautausmaalle. Anni laittoi myös oman pionsa arkkuun ja nöyränä sankariäitinä kantoi surunsa.

Anni muutti sotien jälkeen Imatralle ja asui myöhemmin Nastolassa tyttärensä luona. Anni oli syntynyt 27.3.1877 ja kuoli 14.6.1952. Hänet on haudattu Nastolaan.

Palva oli yhteydessä isääni kirjoittaessaan Annista Karjala-lehteen. Kirjeen lopussa isä kuvaa Annin kuolemaa seuraavasti:

Hänellä oli hyvä kotiinlähtö. Hän kävi lattialle pitkäkseen ja sanoi ”Nyt Annia tulee Jeesus hakemaan.”

Puoli tuntia sen jälkeen Anni ummisti silmänsä viimeisen kerran.

Kirjalöytö avasi suvun historiaa

Löysin edesmenneen isäni jäämistöstä **Lauri Palvan** kirjoittaman Sankarivainajien tie kotiin -kirjan.

Kirjan välissä oli lehtileike ja kirjoitettua oli osoitettu isälleni ja toisesta kirjeestä tunnistin hänen käsialansa. Kirjasta aukeni sivu, jossa kerrottiin jäisten kaatuneiden sotilaiden sulattamisesta Jääskessä, mitä teki Anni-niminen naishenkilö.

Oivalsin, että tämä kirja kertoo isäni tädistä Anni Jurvasta ja hänen työstään vainajien huollossa talvisodan aikana Jääskessä.

Kirjalöytö herätti minussa kipinän etsiä lisätietoa Annista, josta olin kuullut nuoruudessani isäni puhuvan. Otin myös esille mummoni hauraan valokuva-albumin, missä on kuvia Annista ja hänen lähiperheestään. Monta monenmoista iltaa on vierähtänyt sukuselvitystä tehdessä ja kuvia katsellen sekä internetiä selaten, jopa Annikin on löydettävissä sieltä. Toivottavasti löytyy vielä lisää tietoa tästä kiinnostavasta, mutta niin kovia kokeneesta karjalaisnaisesta, jolla oli suuri sydän.

Erja Kaartinen o.s. Jurva

Enson sankarihautausmaan ristin tie

KARJALAN HAUTAUSMAAT -SIVUSTOLLE KOOTAAN TIETOA
LUOVUTETUN KARJALAN HAUTAUSMAISTA. KERUU KIRVOIT-
TI JÄÄSKI-JUURISEN REIJO MIETTISEN KERTOMAAN TARI-
NAN ENSON SANKARIHAUTAUSMAAN RISTIN SYNNYSTÄ.

TEKSTIT **REIJO MIETTINEN** KUVAT JÄÄSKI-SEURA, SA-KUVA

Meitä oli patsashankkeessa mu-
kana **Erkki Viskari** puheenjohtajana,
Erkki Seppänen sihteerinä, **Irene**
Laine majoitus- ja muonitusmestarina,
Risto Räikkönen, **Reijo Räikkönen**,
Pentti Pulkkinen ja kirjoittaja työmaa-
tulkkina sekä satunnaisesti joitain pai-
kallisia venäläisiä, etenkin Svetogorskin
kaupungin infrastruktuurin rakentami-
sesta 80-luvulla vastannut **Vladimir**
“Volodja” Dimitriev.

Kaikki olimme pääasiassa lapiomie-
hinä tekemässä lapion varren syvyyistä
monttua noin 10 neliöstä patsaan
jalustaa varten. Syvyyden kaivuu
päätyi siihen, kun lapion kärki kop-
sahti arkun kanteen. Paljastimme noin
kämmenen kokoisen alueen aivan tuo-
reelta näyttävää lautaa todetaksemme
sen todella olevan ruumisarkun kansi.

Alue on hieman notkolla
ympäristöstään ja siksi ikuisesti kylmä,
sillä pohjavesi estää kaikenlaisen
lahoamisen niin, ettei maakaan ole ro-
mahdellut kuopille vieri viereen lasket-
tujen arkkujen pysyessä ehjinä. Hiekat
ja savet mätimme äkkiä takaisin arkun
peitoksi ja tiesimme olevamme oikealla
paikalla. Oli nimittäin useita “tietovii-
saita”, jotka kävivät Enson kesken-
jääneen kirkon raunoilla osoittamassa
“varmaa” sijaintia viittoen kuka mihinkin
ilmansuuntaan. Parhaiten luotimme
venäläiseen sotaveteraaniin, joka kertoi
armeijan käyneen tankeilla tasaamassa
hautuumaan luonnoniityksi. Hän oli
sodan jälkeen pienen miesporukan
kanssa saanut asunnokseen lähellä
sijainneen Enson pappilan, jonka sit-
temmin olivat vähän liikaa juhlistuaan
vahingossa polttaneet.

Me asuimme aivan lähellä Enson

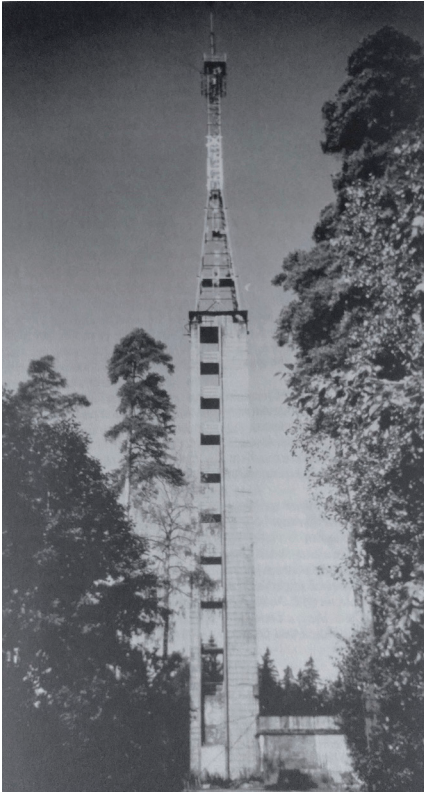
kansakoulun entisessä opettaja-
asuntolassa, joka pääosin toimi lasten
päiväkotina.

Apunamme aktiivisina yhteyshen-
kilöinä toimivat ystävykset, Imatran
museoamaneuensi **Juhani Pulkkinen**
ja Svetogorskin tekninen apulauskau-
punginjohtaja, arkkitehti **Valeri Bogda-
nov**.

Ennen kuin lähdimme rajan taakse
alkamaan osaltamme projektia “Ere”
Viskari vei meidät katsomaan Nis-
kalammen satamasta muinaiselle
Tornaattorin tehtaalle johtaneen puiden
kuljetusilmaradan silloin vielä pystys-
sä olleita kannatinpylväitä. Siellä niitä
seisoi yli 3-metrisiä T-mallisia be-
tonipylväitä. Hänen vävynsä DI **Timo**
Lehtoviita piirsi puuttuvan huipun
ristiksi ja tarkkojen mittojen mukaan
Lakan betoni Rauhasa valoi patsaan
vaaleasta sementistä. Lehtoviidan
piirustuksilla osattiin sitten raudoit-
taa ja tehdä myös tarpeeksi paksu,
useita kymmeniä senttejä paksu, noin
3x3 metrin anturalaatta patsaan
tukevaan kiinnittämiseen. Se valettiin
venäläisen betoniaseman sementistä.

Infrastruktuuri insinööri Vladimir “Vo-
lodja” Dimitrievin suhteillaan saimme
venäläistä betonia ja kuorma-auton sitä
tuomaan. Hän itse lapioi sitä kanssam-
me pyhäpatinit jalassa monttuamme.

Nykyään hautuumaan ja kirkon-
raunion välissä sijaitsee rakennusalan
yritys, joka on ottanut tehtäväkseen
omien rakennustensa valvomisen
ohessa myös hautausmaan vahtimisen
ilkeivallalta. He ovat myös auttaneet
suurine koneineen muun muassa Tol-
lankankaan suomalaisten hautakivien
siirrossa Punamäelle.

Enson kirkon torni nykyisin.

Jääski-seuran kunniapuheenjohtaja Toivo Lyyra

Jääsken pitäjähdistyksen perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja Toivo Lyyra on kuollut 4.8.2021 93-vuotiaana.

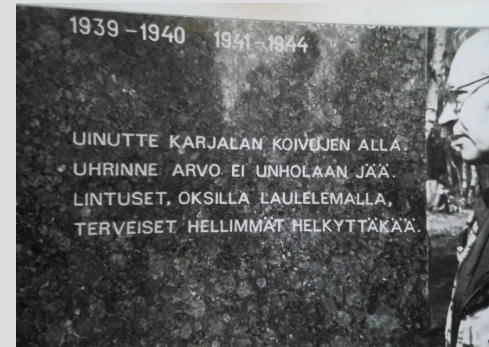
Toivo Lyyra oli laajasti tunnettu ja arvostettu karjalaisyhteisöissä. Hän ylläpiti ja tallensi karjalaista ja erityisesti jääskeläistä kulttuuria, perinteitä ja historiaa. Elämäntyönsä hän teki opettajana ja rehtorina.

Kipinän yhdistystoimintaan hän lienee saanut jo isältään Uuno Lyyralta, joka oli Satakunnassa 1941 perustetun Karjala-seura Jääsken johtokunnan jäsen.

Jääsken pitäjähdistys sai alkunsa, kun joukko jääskeläisaktiiveja kokoon tui Lyyralle Orimattilaan perustamaan yhdistystä Jääski-juuristen yhdysiteeksi ja pitäjän historian vaalijaksi. Toivo Lyyra valittiin yksimielisesti yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi ja tässä tehtävässä hän toimi yhdistyksen ensimmäiset 10 vuotta. Jäsenmäärä kasvoi nopeasti ja oli Toivon puheenjohtajakauden päättyessä jo 1374 henkilöä.

Aktiivinen puheenjohtaja innosti perustamaan paikalliskerhoja heti ensimmäisistä vuosista alkaen eri paikkakunnille. Toivo Lyyra toimi myös Lahden kerhon vetäjänä yhdessä Kalevi Lallon kanssa.

Toivo Lyyra keräsi ansiokkaasti perinnetietoa ja oli toimittamassa useita kyläkirjoja, runokokoelmia, murrekirjoja sekä koosteita jääske-

läisistä sananparsista. Runoja hän kirjoitti mittavan määrän.

Erityisen merkittävän työn puheenjohtajana hän teki käynnistäessään Jääskeläinen-julkaisun toimittamisen 1986. Julkaisuihin on talletettu muun muassa evakkosukupolven tietoja ja tarinoita, joiden saanti ei olisi ollut mahdollista enää myöhemmin. Lehdet ovat tänä päivänä Jääski-juuristen aarrearkkuja.

Lyyran puheenjohtajakauden aikana yhdistys lähti Jääsken raivaamaan metsittyneitä Jääsken hautausmaita. Työ kulminoitui graniittisen muistomerkin pystytykseen talvi- ja jatkosodan uhrien muistolle Jääsken kirkkomaille 18.7.1993. Kiveen hakattiin säe Toivo Lyyran runosta.

Toivo Lyyra piti tärkeänä, että Jääsken pitäjähdistys toimii osana laajaa, valtakunnallista karjalaisyhteisöä ja pitäjähdistys liittyikin Karjalan Liiton jäsenyhdistykseksi 1986.

Toivo Lyyra toimi pitkään Karjalan Liiton pitäjätöimikunnan jäsenenä ja puheenjohtajana. Hänelle myönnettiin Karjalan Liiton kultainen ansiomerkki 1990.

Jääski-seura kiittää ensimmäisen puheenjohtajansa visionäärisyyttä ja ponnekkua. Monet tuolloin alkunsa saaneet toimintatavat ovat yhdistyksen kulmakivinä edelleen. Hänen Heinolan ammattioppilaitoksessa teettämänsä, sorvattu puunuija on edelleen käytössä Jääski-seuran kokouksissa.

Toivo Lyyran koti Ensossa jäi sotien jälkeen valtakunnan rajan taa, eikä hän päässyt rajojen avauduttuaan 1990-luvulla katsomaan rajavyöhykkeellä sijainnutta kotitaloaan.

Jääski-juurisille Topi oli innostava heimopäällikkö ja alati uusiin toimintamuotoihin innostava johtaja, jonka aloittamaa toimintaa yhdistyksessä vaalitaan huolella edelleen.

Olivatko jääskeläiset jättiläisiä?

TEKSTIT JAANA VUORIO-PALMUMAA JA MARKUS PALMUMAA

PIIRROSKUVA AGATHON REINHOLD 1887/MUSEOVIRASTO

Kun tarkastellaan Jääsken maa-aluetta sen perusteella, millä nimillä sitä on ajan saatossa kutsuttu, voimme havaita monenlaisia muunnoksia vuosisatojen ajoilta.

Tiettävästi ainakin 1300-luvulta alkaen Jääskestä on käytetty nimiä Jesk, Jeskis, Jeskes, Jeskiis ja Jäskis. Varma ensimmäinen maininta Jääskestä voidaan löytää vuodelta 1323 Pähkinänsaaren rauhaa käsittelevästä asiakirjasta, kun Novgorodin ruhtinas lahjoitti Jääsken yhtenä kolmesta kihlakunnasta Savon ja Äyräpään kanssa niin sanottuna ystävyyden lahjana Ruotsin kuninkaalle.

Tosin eräässä vuodelta 1137 olevassa asiakirjassa mainitaan Tverin kuvernementissa olevan veroa maksava piiri nimeltä Jesske.

Kuten monille nimille historiassa, niin myös Jääsken nimelle voidaan ajatella olevan oma mytologinen tarinansa.

Eräs tällainen on, että paikalliset asukkaat olisi nähty jättiläisinä ja näin kutsuttu ”jääskiksi”, mitä kautta paikankin nimi olisi muotoutunut.

Toisaalta nimen voidaan selittää juontuvan henkilönimestä Jeska tai Jesko, jotka voivat olla venäläisen nimen Jefim ja Josif variantteja.

Paikannimistössä henkilönnimen siirtyminen talon ja edelleen kylän ja pitäjän nimeksi oli tavallista. Jääski itsessään on kuitenkin antanut oman nimensä myös muutamille tänäkin päivänä käytössä oleville suomalaisnimille. Esimerkkeinä tästä ovan muun muassa sukunimet Jääskelä, Jääskeläinen ja Jääskö.

Jääsken vanhan asuinkeksuksen uskotaan olleen Jääsken järvien ja Vuoksen rannoilla ja varsinkin kristillisellä ajalla ensimmäisten kirkkojen sijaintiseudulla. Kylien ensimmäiset talot on pystytty ajoittamaan 1000-luvulle. Tosin ikämääritykset ovat jääneet avoimiksi arkeologisten todisteiden niukkuuden vuoksi.

Nimien perusteella viisi kylännimeä Jääskeissä perustuu esikristilliseen henkilönimeen. Jääsken kylännimet ovat kuitenkin todennäköisesti sekoitus hämäläisilähtöisiä, karjalaisia, ortodoksia, roomalaiskatolisia, skandinaavisia tai luontoon perustuvia nimiä.

Imatrankoski oli 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa varsinkin Pietarin ja Imatran välisen junayhteyden synnyttyä suosittu matkailukohde.

Mää Jääskeä -sanonnalla onkin Imatrankoskeen liittyvä mustanpuhuva historia. Kun epätoivoiset nuorukaiset hypäsivät Imatrankoskeen, niin ruumiit ajalehtivat rantaan Joutsenon puolella. Kulut vainajista tulivat aina kyseisen kunnan maksettaviksi, joten niiden välttämiseksi Joutsenon nimismiehen kerrotaan tyrkineen ruumiit ajalehtimaan eteenpäin Vuoksen virtaa kohti naapuripitäjä Jääskeä huudahtaen samalla ”mää Jääskeä!”

Kirjoitus on julkaistu alunperin Karjalaisen Nuorisoliiton ja Karjalaisten Pitäjähdistysten Liiton Minun juurenijuttusarjassa elokuussa 2021.

Kirjoittajalta

Jääsken maisemat Vuoksen rannoilla jäivät mieleeni, kun kävin kotiseutumatkalla Jääskeissä ensin 1990-luvulla ja uudestaan muutama vuosi sitten poikani kanssa. Retki isovanhempieni 1940-luvulle asuttaman kotitalon pihalle oli seikkailu. Löysimme Käriniemeltä vanhan maantien varrelta korkean kuusiainan, mikä on ollut tilustemme maamerkinä.

Päädyn nykyisinkin ajattelemaan, miten isoisäni nuorena miehenä haki morsiamensa Kymijoen rannalta Kouvolasta Jääskeen emännäkseen.

Isoisäni **Matti Vuorio** ent. **Finni** toimi Käriniemessä seppänä ja toimi Jääsken pitäjän kunnanvaltuutossa. Isoäitini **Elin Maria** hoivasi suurta lapsikaartia. Tätini **Taimi** oli kaupassa kesäapulaisena.

Samaa tietä, jolla nyt seisomme, kulki isäni ensimmäiset kouluvuotensa Jääsken kirkon viereiseen Niemen kansakouluun. Koulumatkalla hän ylitti Vuoksen siltaa pitkän. Samaa virtaa ihastelimme nyt poikani kanssa.

Eräänä hetkenä kohtalo muutti kaiken. Vuoksen maisemat vaihtuivat Kymijokeen, mutta kuusiainat jäi kasvamaan.

Isoisäni rakensi uuden talon perheelleen Elimäelle Soppeen ja isäni siihen viereen kesäpaikan perheelleen. Ensimmäiset vuosikymmeneni kesät vietin siellä metsän viereisen peltoaukeaman keitaassa ja tien laidassa kasvoi korkea kuusiainat.

Kouvolan seurakuntayhtymä

Jääskelän kirkkopyhää vietetään Korialla

Jääskelän kirkkopyhää on perinteisesti vietetty marraskuussa Imatrankosken kirkossa. Viime syksynä kirkon sulke- minen ja koronarajoitukset estivät ti- laisuuden toteutumisen. Jääski-seuran hallituksessa pohdittiin, että vuosikym- meniä pitkää perinnettä ei haluta kuitenkaan kokonaan lopettaa. Kirkko- pyhä kahveineen ja riisipuuroineen on aina ollut lämminhenkinen ja mukava Jääski-juuristen tapaaminen keskellä pimeää kaamosaikaa.

Nyt Jääski-juurisia kutsuukin kirkkop- yhän viettoon Korian kirkko Kouvola.

Kirkkopyhän vietto alkaa jumalan- palveluksella ja ehtoollisella, joiden jälkeen kuullaan Korian kirkon historiaa ja Jääskelän seurakunnan perintönä tul- leista kirkollisista esineistä.

Korian keskustasta siirrytään muu- taman kilometrin päässä olevalle Takamaan seuratalolle kirkkokah- veille ja riisipuuroille. Samalla pide- tään Jääski-seuran sääntömääräinen syyskokous.

Tervetuloa kaikki seuran jäsenet, Jääski-juuriset ja jääskeläisten ystävät viettämään yhteistä sunnuntaita.

TULE MUKAAN HAASTELEMAAN JA TAPAAMAAN MUITA JÄÄSKI-JUURISIA - VIHDOIN IHAN LIVENÄ!

Kahvi- ja puurotarjoilujen määrän arviointia varten olisi hyvä, jos il- moittaisit tulostasi Heljä Parkolle viimeistään 24.11. joko puhelimitse, tekstarilla puh. 050 3757 408 tai sähköpostitse helja.parkko@pp.inet.fi

OHJELMA 28.11.

12.00 Jumalanpalvelus ja jääske- läisten kirkkopyhä

13.00 Korian kirkon esittely

Siirtyminen Takamaan seuratalolle

Puuroa ja kirkkokahvit

15.00 Syyskokous

Syyskokouksen jälkeen kuullaan jatkosodan tapahtumista Jääskessä muistelua jatkosodan ajasta. Kahvia ja haastelua vapaaseen tahtiin.

Seuratalolla on myynnissä uutta Jääski- seinäkalenteria 2022, Jatkosota-julkaisua ja muita Jääski-tuotteita vaikkapa joululahjoiksi.

Korian kirkko: Alakouluntie 23, 45610 Koria

Takamaan seuratalo: Takamaantie 359, 45610 Kouvola

Syyskokous Takamaan seuratalolla

JÄÄSKI-SEURA RY:N

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS SUNNUNTAINA 28.11. KLO 15.00

KOKOUSKUTSU JA ESIITYSLISTA

1. Kokouksen avaus.
2. Valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa.
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys.
5. Vahvistetaan toimintasuunnitelma vuodelle 2022.
6. Käsitellään ja vahvistetaan tulo- ja menoarvio vuodelle 2022.
7. Vahvistetaan jäsenmaksujen ja liit- tymismaksun suuruus seuraavaksi kalenterivuodeksi.
8. Valitaan hallituksen puheenjohtaja, jota kutsutaan yhdistyksen puheen- johtajaksi vuodelle 2022.
9. Valitaan hallituksen jäsenet.
10. Valitaan kaksi toiminnantarkastajaa ja varatoiminnantarkastajaa
11. Käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Mikäli jäsen haluaa asian esityslistalle, on se toimitettava hallitukselle kuu- kausi ennen kokousta.

Tervetuloa

Jääski-seura ry:n hallitus

Takamaan Vasama

Tuuha mukkaa jääskeläisten kylätapaamisiin

Korona opetti meitä Jääski-juurisiakin tapaamaan etäyhteyksien välityksellä ja huomattiin, että hyvinhän se juttu kulki niinkin. Kevätkokouksessa nousi jäseniltä esille toivomus, että olisi kiva jatkaa haastelua Jääsken kylien ympärillä.

Nyt se toteutuu.

Syksyn-talven aikana järjestetään netin kautta avoimia ja vapaamuotoisia, haastelulle ja muisteluille perustuvia kylätapaamisia tiistaisin kello 17.00 alkaen.

Kylätapaamisiin lähetetään automaattisesti osallistumislinkki kaikille niille Jääski-seuran jäsenille, joiden meiliosoite on tiedossa. Jos et ole sitä vielä ilmoittanut, niin nyt on hyvä hetki se tehdä, niin saat osallistumislinkin. Ilmoittaudu viimeistään 2 päivää ennen kylätapaamista, niin saat linkin.

Kylätapaamisiin ovat kaikki kiinnostuneet tervetulleita, mutta erityisesti kyläasukkaiden jälkeläiset. Tule etsimään kylän väkeä ja entisiä naapureita! Tämä onkin hyvä tilaisuus kysyä ja täydentää omia tietoja. Kussakin kylätapaamisessa on mukana vetäjä, joka huolehtii yhteyden luomisesta. Muuten tapaamiset perustuvat vapaamuotoiseen jutteluun, tietojen vaihtoon ja sukujen ja kylän asioiden puimiseen!

9.11. Kärkkäälä, Patjaala, Riikola, Rikkola, Kalalampi.

Ilmoittautuminen: juura.kirsi@gmail.com

16.11. Käriniemi, Niemi, Haikola, Littula, Vetelä.

Ilmoittautuminen: juvoriopalmumaa@gmail.com

23.11. Enso, Kivioja, Virolansalo. Ilmoittautuminen: riitta.must@gmail.com

11.1. Punamäki, Tollola, Kaplahala -tienvarsi. Ilmoittautuminen: erkatin@gmail.com

18.1. Ahvola, Oravala. Ilmoittautuminen: jasan.jaaski@gmail.com

25.1. Penttilä, Kemppilä, Myllölä, Kuurmanpohja.

Ilmoittautuminen: leenakajjavanska@gmail.com

8.2. Lottola. Ilmoittautuminen: jasan.jaaski@gmail.com

22.2. Järvenkylä. Ilmoittautuminen: jasan.jaaski@gmail.com

Tapaamiset toteutetaan Google Meets -etäyhteydellä. Käythän tekemässä itsellesi gmail-osoitteen ennen tapaamista. Muut meiliosoitteet eivät toimi Meets-ympäristössä.

Facebookin "Juuret Jääskessä" -ryhmässä käydään joka päivä keskustelua ja jaetaan kuvia ja muistoja.

Ryhmään pääsee mukaan lähettämällä pyynnön päästä ryhmän jäseneksi sähköpostitse: vellamo.vehkakoski@gmail.com

Pääkaupunkiseudun jääskeläisten joululounas 20.11. klo 12.00

Karjalatalon Yläsalissa

Pääkaupunkiseudun jääskeläisten edellisestä tapaamisesta on jo kaksi vuotta aikaa, mutta vihdoinkin näyttää siltä, että pääsemme kokoontumaan ja nauttimaan yhdessä Ravintola Karelian tarjoilemaa joululounasta.

Tarjolla on perinteisten kalojen, laatikoiden, kinkun ja rosollin lisäksi myös monenlaista muuta herkkua. Jälkiruuaksi nautimme kahvit joulu-torttujen kera.

Otathan mukaan jouluisen pikku paketin. Haastellaan, lauletaan joululauluja ja nautitaan yhdessäolosta. Lounaan hinta on 38€, maksu paikan päällä käteisellä tai Mobile Paylla.

Ilmoittautumiset ja erikois-ruokavaliot pe 12.11. mennessä Tarja Sajomaalle tarjasajomaa@hotmail.com tai 0407554161 (jätä viesti, jos en vastaa).

.....

Jääski-seura Kaakon Karjalaisten vieraana Lappeenrannassa 2.11.

Elokuussa 80-vuotta täyttänyt Kaakon Karjalaiset kutsui Jääski-seuran vierakseen tupailtaansa.

Tilaisuudessa Martti Monto kertoo jatkosodan vaiheista Vuoksenlaaksossa kesällä 1941.

Tupailta Kristiinan Salongissa Lappeenrannan linnoituksessa, Katariinantori 4, 2.11. kello 18.00.

Tilaa Karjala-lehti loppuvuodeksi edullisesti, vain 30€

Tilaa Karjala-lehti loppuvuodeksi ystävälle, sukulaiselle tai naapurille.

HUOM! Vain 30 €. Lehti on merkittävä karjalainen julkaisu, ja se tarvitsee lisää tilaajia. Tilausjakso päättyy 31.12.2021. www.karjala-lehti.fi

Hei, Jääski-seuran ainaisjäsen ja tukija.

Tukimaksulla mahdollistat monipuolisen toiminnan jatkuvuuden.

Tukimaksun voi maksaa suoraan verkkopankissa Jääski-seuran tilille viitteellä 1009. Summa on vapaavilittainen; monet maksavat tukimaksua normaalin jäsenmaksun verran 18€.

Kymenlaakson Osuuspankki

FI 24 5750 0120 3591 54

Scandic

NG LI

Holiday Club

SKS SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA

Jääski-seura ry hallitus ja toimihenkilöt 2021

Puheenjohtaja

Kirsi Juura, Kouvola
040 591 3339 juura.kirsi@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Jaana Vuorio-Palmumaa, Kouvola
050 4108043
jvuoriopalmumaa@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Johanna Ikävalko, Lappeenranta
040 707 3896
johanna.ikavalko@icloud.com

Hallituksen jäsenet

Erja Kaartinen, rahastonhoitaja
Imatra
0400 757 721 erkatin@gmail.com
Jari Laukkanen, Imatra
040-579 3040
jaritapani.laukkanen@gmail.com
Riitta Mustonen, Imatra
040 037 9509 riitta.must@gmail.com
info@imatratoours.fi
Juha Penna, Imatra
juha.penna@gmail.com 045 206 9991
Tapio Suojapelto, Imatra
0400 324 634 suojapelto@jippii.fi
Leena Vänskä, sihteeri, Kouvola
040 8329 040 leenakajjavanska@gmail.com

Jäsenasioiden hoitaja

Liisa Pekkonen, 044 0232 777
jasen.jaaski@gmail.com

Toiminnantarkastajat 2021

Heljä Parkko ja Minna Raskinen

Jääskeläisiä kerhoja ja sukuseuroja

Abel Lyyran sukuseura: Liisa Lyyra, puh. 045 340 9360, liisa.lyyra@markinst.fi

Arposten sukuseura: Eeva Kauttu, puh. 050 322 0781, eeva.kauttu@gmail.com.

Elimäen jääskeläiset: Pekka Sajomaa, puh. 0400 884 179 paula.sajomaa@gmail.com

Henttosen sukuseura:

pj. Mirja Kärkäs-Lainio, mirja.karkaslainio@gmail.com, puh. 050 60188 ja Ilmari Henttonen, puh. 040 592 0195, ilmari.henttonen@elisanet.fi.

Ikävalkon sukuseura

Antti Ikävalko, puh. 0400 817488, antti.ikavalko@pp2.inet.fi. Hellevi Ikävalko, puh. 050 550 7490, hellevi.ikavalko@hotmail.com

Imatran seudun jääskeläiset:

Erja Kaartinen, 0400 757 721, erkatin@luukku.com

Kuurmanrannan koulupiiriläiset: Eila Lehtinen, puh. 050 305 4839, eilasa.lehtinen@phnet.fi

Kärkäs-sukuseura:

Yhteyshenkilö Sari Kärkäs, sari.karkas@dnainternet.net puh. 0400 839 184

Piepposen sukuseura: Puheenjohtaja Heikki Piepponen, piepponen.heikki@gmail.com ja sihteeri Kirsti Ruutu, kirsti.ruutu@student.lut.fi

Pääkaupunkiseudun jääskeläiset:

Tarja Sajomaa, puh. 040 755 4161 tarjasajomaa@hotmail.com

Raskisen sukuseura: Minna Raskinen. minna@minnaraskinen.com. puh. 050 500 3584

Sukuseura Ahvonen ry. Jyrki Ahvonen, ahvonen.jyrki@kolumbus.fi

Sukuseura Kuukka: Heini Kuukka, kuuakka@hotmail.com, puh. 040 542 0512 ja Raakel Kuukka, raakel.kuukka@kolumbus.fi

Ilahduta Jääsken seinäkalenterilla isänpäivänä, nimipäivänä tai jouluna. Seinällä se ilahduttaa koko vuoden!

Seinäkalenterissa Jääsken maisemat ja tunnelmat ovat läsnä joka päivä. Joka kuukausi aukeaa uusi aukeama, uusilla kuvilla. Kalenteri on A4-kokoinen, yläosassa on Jääskeen liittyvä kuva ja alaosassa selkeä kalenteriosio.

Kansikuvassa on Enson mallitalojen keittiö, kuva Enso-Gutzeitin kokoelmista Imatran kaupunginmuseosta.

Kalenterin hinta on 15€+pm. Kalenteri postitetaan kirjekuussa, ja se voidaan toimittaa myös suoraan lahjan saajan osoitteeseen.

Tilaukset: www.jaaski.fi/kauppa tai
jasen.jaaski@gmail.com
tai puh. 044 0232 777

Teams-webinaari karjalaisille sukuseuroille ja muille kiinnostuneille 30.10. klo 12:00-15:00

Tilaisuuden aiheena on digitalisaation hyödyntäminen seurojen toiminnassa. Käytännössä pyritään tuomaan esille keinoja, miten seurojen toimintaa voi kehittää etäyhteyksiä hyödyntämällä.

Tilaisuuden avaa KSYL:n puheenjohtaja Eeva-Riitta Wirta. Karjalan Liiton ajankohtaisista asioista kertovat puheenjohtaja Outi Örn ja toiminnanjohtaja Pertti

Hakanen. Digitaalisuuden hyödyntämisestä kertoo KSYL:n hallituksen jäsen Risto Talja. Keskusteluissa ovat mukana myös KSYL:n hallituksen muut jäsenet Kirsi Mononen, Harri Laine ja Jyrki Hutri.

Ilmoittautumiset 22.10. mennessä osoitteeseen taphtumat@karjalanliitto.fi. Ilmoittautumisen jälkeen lähetetään sähköpostitse kutsu Teams-webinaariin. Yhteistyössä: Karjalan Liitto, Karjalaisten Sukuyhteisöjen Liitto ja Opintokeskus Siviis.

myyntituotteet

**Uusi JATKOSOTA
-JULKAISU 20€**

**Uusi SEINÄKALENTERI
2022 15€**

KIRJOJA

Eeva-Riitta Kauttu: **ISOMUMMON
LAPSUUS 20€**

Sari Kärkäs: **KOTIKYLÄ
JÄÄSKESSÄ -kyläkirja 25€.**

Tuula Ulvelin: **KUURMANRANNAN
KIRJA 25€**

**KORVAKORUT 15€
JÄÄSKEN HOPEASOLKI 125€
JÄÄSKEN VAAKUNA -PINSSI 5€
STANDAARI 45 €**

**JÄÄSKEN TYTTÖLÖI ja
JÄÄSKEN POIKII T-PAITA 15€**

MIKROKUITUPYYYHE 5€
Silmälasi- ja tietokoneruudun
pyyhkimiseen.

**JÄÄSKELÄINEN
-julkaisut 2016 ja 2020 20€**

Tutustu tuotteisiin ja tee tilaus: www.jaaski.fi/kauppa
tai jasen.jaaski@gmail.com tai jäsensihteeriltä puhelimitse.